

Kaiser Ferenc

Az Amerikai Egyesült Államok Haditengerészete

Az Amerikai Egyesült Államok haderejét hét egyenruhás testület alkotja: a szárazföldi erők (US Army), a tengerészgyalogság (US Marine Corps), a haditengerészet (US Navy), a légierő (US Air Force), a parti őrség (US Coast Guard), a közegészségügyi szolgálat alakulata (US Public Health Service Commissioned Corps), valamint a nemzeti éghajlati adatközpont alakulata (National Oceanic and Atmospheric Administration Commissioned Corps). Jelen írás e testületek közül az Amerikai Egyesült Államok Haditengerészetét mutatja be.

Napjainkban a világ közeli és távoli régióiban, válságövezeteiben teljesen megszo-
kott látványt jelentenek a csillagos-sáv-
os lobogó alatt hajózó hadihajók. Jelenleg az
Amerikai Egyesült Államok tartja fenn a vi-
lág legnagyobb és legkorszerűbb haditen-
gerészetét. Bill Clinton egykori amerikai el-
nök 1993 márciusában elhangzott, a flotta
által azóta is nagy előszeretettel idézett
szavai szerint: „Ha Washingtonban el-
hangzik a válság kifejezés, nem véletlen,
hogy az első kérdés, amelyet mindenki fel-
tesz: hol van a legközelebbi hordozó?”.
Valóban, a hadiflotta és a vele szorosan
együtműködő tengerészgyalogság jelenti
a legrugalmasabb és leggyorsabban be-
vethető erőt az Egyesült Államok politikai
és katonai vezetése számára: lényegében
bárhol és bármikor le tud sújtani a valódi
vagy vélt ellenségekre. A haditengerészet
azonban nem csak fegyveres akciók vég-
rehajtására alkalmas. Békés nyomásgya-
korlása, fenyegető jelenléte a politikai és
gazdasági érdekérvényesítés hatékony
eszköze, de természeti katasztrófákat kö-
vetően vagy egy konfliktus kirobbanása
esetén a saját és szövetséges állampol-
gárok, illetve általában a bajba jutott lakos-

ság kimentésére és humanitárius segítség-
nyújtásra is messzemenően alkalmas.

A történelmi múlt

Valószínűleg az alapító atyák egyike sem
gondolta volna, hogy azzal a néhány fel-
fegyverzett kereskedelmi és halászhajóval,
amelyet 1775-ben a brit kereskedőhajók el-
leni támadásokra szereltek fel, a világ maj-
dani legerősebb haditengerészetének
alapjait teremtik meg. A függetlenségi há-
ború (1775–1783) folyamán a formálódó
flotta – hathatós francia támogatással –
szert tett néhány kisebb fregattra, és első
jelentősebb győzelmeit is megszerezte. Az
amerikai haditengerészet az ország füg-
getlenségének elnyerése után gyors ha-
nyatlásnak indult, 1797-re alig maradt na-
gyobb hadihajója. Ekkor azonban – az el-
szemtelenedő földközi-tengeri kalózálla-
mok miatt – új flottaprogram indult. Az újjá-
születő haderőnem sikeresen szerepelt az
1798 és 1800 között vívott, úgynevezett
kváziháborúban a francia haditengerészet,
az 1812–1814-es háborúban pedig a kor
legerősebb haditengerészete, a brit Royal

Navy ellen is. Az 1812–1814-es háborúban azonban hatalmas csapás érte a kereskedelmi tengerészetet. Az ekkorra már a világ második számú kereskedelmi hajóterét adó amerikai szállítóhajók a blokád miatt vagy beszorultak a hazai kikötőkbe, vagy a brit hadihajók könnyű prédájává váltak. 1815-ben viszont a flotta keményen lecsapott a földközi-tengeri kalózkodra, végleg nyugalmat teremtve a térségben közlekedő amerikai kereskedelmi hajók számára.

Az 1812–1814-es háborúban a haditengerészet költségvetését korábban folyamatosan csökkentő kongresszus tekintélyes flottaprogramot fogadott el, számos új sorhajó és fregatt állt szolgálatba. Ezeket aztán szinte semmire sem használták, ám nagy számuk később évtizedekig hátráltatta új hajók építését, ezért az amerikaiak lemaradtak Európához képest a gőzhajtás és a korszerű tüzérség alkalmazásában. A flotta ebben az időszakban kezdte meg Latin-Amerika térségében az úgynevezett ágyúnaszád-diplomáciát, és 1853–1854-ben döntő szerepet játszott Japán „megnyitásában” is. (Utóbbi esetben a Matthew Calbraith Perry kommodor – rangidős sorhajókapitány – vezette amerikai hajóraj a Nyugattól addig elzárkózó Japán vezetését kikötőinek megnyitására, illetve az Egyesült Államokkal való diplomáciai és kereskedelmi kapcsolatok felvételére kényszerítette.)

Az 1861 és 1865 között dúló polgárháború idején mindkét fél lázas hajóépítésbe kezdett, a hatalmas hadihajópark döntő többsége azonban – a hadműveletek jellege miatt – kizárólag folyami vagy part menti bevetésre készült. Ráadásul a polgárháborút követően a flotta jelentősége ismét csökkent, így újabb három évtizedes tetszhalott állapot következett. Eközben azonban gyökeres változás állt be az amerikai külpolitikában: befejeződött a „Vadnyugat” meghódítása, az Egyesült Államok így „be-

nőtte” a rendelkezésére álló területet. A dinamikusan növekvő gazdaság azonban újabb és újabb piacokat követelt, amelyeket – követve az európai nagyhatalmak példáját – csak gyarmatosítással lehetett megszerezni. Az alapvetően területvédelemre épülő, „defenzív” amerikai külpolitika lényegében egy évtized alatt „offenzívá” vált, ami jelentősen felértékelte a flotta szerepét. Ez a megváltozott stratégiai hozzáállás jól nyomon követhető a kor egyik legnagyobb hatású stratégiai gondolkodója, Alfred Thayer Mahan kapitány munkásságában. Az 1890-es években sorra épültek a korszerű sorhajók és páncélos cirkálók, amelyek a spanyolok ellen vívott 1898-as háborúban sikerrel szerepeltek. A flotta két elsőprő győzelmet aratott, így döntő szerepet játszott a Fülöp-szigetek és Puerto Rico elfoglalásában, illetve Kuba, sőt általában egész Közép-Amerika félgymati függésbe vonásában. A háború újabb lendületet adott a flotta fejlesztésének, így 1907 és 1909 között már egy hatalmas kötelék (16 sorhajó és a kíséretük), az úgynevezett nagy fehér flotta kerülte meg a Földet, jól jelezve az Egyesült Államok nagyhatalmi ambícióit. Az immár a világ elsőszámú ipari hatalmának számító USA ekkor már gőzerővel építette új, csupa nagyágyús csatahajóit, azaz aktív részese volt az első világháborút megelőző haditengerészeti fegyverkezési versenynek.

Az Egyesült Államok az első világháború alatt vált a világ legerősebb tengeri hatalmává – annak köszönhetően, hogy 1917 elejéig nem vett részt benne. Így amíg a rivális nagyhatalmak erőforrásait lekötötte a háború, addig a US Navy a világ legerősebb csatahajóflottáját építette meg. Az első világháború után újraeledő haditengerészeti fegyverkezési versenyben az Egyesült Államok indult a legnagyobb eséllyel, de erőfölényéről lényegében maga mon-

dott le az 1922-es washingtoni flottaegyezményben. A két világháború közötti időszakban így mindvégig paritás volt a brit és az amerikai haditengerészet között.

Az amerikai iparban rejlő hatalmas képeségek csak a második világháború során bontakoztak ki, amikor az Egyesült Államok immár vitán felül a világ legerősebb hadi- és kereskedelmi tengerészetét hozta létre. A US Navyt a második világhégés összes jelentősebb tengeri hadszínterén bevetették. Egységei ott harcoltak az Atlanti-óceánon, a Földközi- és az Északi-tengeren, kivették részüket a konvojcsatákból, biztosították a szövetséges erők partraszállásait. Az amerikai haditengerészet számára azonban a fő hadszíntér a csendes-óceáni volt, ahol erőinek többsége összpontosult, és ahol veszteségeinek nagy részét elszenvedte. A hadműveletek során amerikai oldalon két csatahajó, öt repülőgép-hordozó, hat kísérő repülőgép-hordozó, hét nehéz- és három könnyűcirkáló, 70 romboló, 11 kísérő romboló, 48 tengeralttjáró, valamint több száz kisebb hadihajó semmisült meg. Mindezt azonban bőven ellensúlyozták az újonnan szolgálatba álló egységek. 1941 decembere és 1945 októbere között az amerikai ipar 18 nagy repülőgép-hordozót, kilenc könnyű repülőgép-hordozót, 114 kísérő repülőgép-hordozót, nyolc csatahajót, két csatacirkálót, 13 nehézcirkálót, 33 könnyű- és légvédelmi cirkálót, 349 rombolót, 12 aknarakó rombolót, 498 kísérő rombolót, 55 szállítóhajóvá átépített rombolót és 203 tengeralttjárót készített el. A hajók nagy részét a US Navy állította szolgálatba, de tekintélyes mennyiség került a szövetséges haditengerészetek állományába is.

Jól jelzi az amerikai iparban rejlő lehetőségeket, hogy ugyanezen időszak alatt 874 aknaszedő hajó, 1824 nagyobb és 2886 kisebb őrhajó, 1531 segédhajó, valamint 4094 nagyobb partra szállító hajó, illetve 79

418 kisebb deszantnaszád készült el. Emellett figyelembe kell venni a kereskedelmi flotta számára átadott több ezer egységet is, például a 2710 Liberty hajót, a 490 T2-es tartályhajót és az 534 Victory hajót. Ez a hatalmas armada – figyelembe véve a hadi- és kereskedelmi hajók átlagosan 25–30 éves élettartamát – lényegében a hidegháború teljes időszaka alatt behozhatatlan előnyt biztosított az amerikai haditengerészetnek a nagy rivális szovjet flottával szemben.

A hidegháborúban a US Navyre rengeteg feladat hárult. Már 1947-ben egy nagyobb köteléket kellett Isztambulhoz vезényelni, hogy Törökország ellen tudjon állni a „barátságos” szovjet bázisépítési terveknek. A fő feladat innentől lényegében adott volt: nyomon kísérni, figyelemmel követni a szovjet flotta fejlődését, illetve egységeinek, kötelékeinek mozgását a világóceánon. A feladat különösen a hatvanas évek kezdetétől vált egyre nehezebbé, amikor a Szovjetunió tömegesen kezdte szolgálatba állítani nukleáris meghajtású tengeralttjáróit. Ráadásul a Gorskov tengernagy irányította flottaprogramnak köszönhetően a nyolcvanas évek elejére a szovjet haditengerészet – a repülőgép-hordozóktól eltekintve – nagyobb, sőt esetenként korszerűbb hajóparkkal rendelkezett amerikai ellenfelénél. Ekkor azonban a Reagan-adminisztráció hatalmas, 600 hajós flottaprogramba kezdett, amelyre a gazdaságilag összeroppanó Szovjetunió már nem tudott érdemben válaszolni.

A szovjet–amerikai ellentét szerencsére mindig a háborús szint alatt maradt. Az 1962-es kubai rakétaválság során ugyan a két szuperhatalom közel került egy világméretű konfliktus kialakulásához, de a két állam vezetői meg tudtak egyezni egy mindkét fél számára elfogadható kompromisszumban. A szovjet rakéták kivonásában azonban nem kis szerepe volt az ame-

rikai haditengerészetnek, amely blokádot vont a karibi szigetország köré.

A US Navy a hidegháború forró konfliktusaiban is szerepet vállalt. Koreában lényegében hagyományos feladatkörben szerepelt, kivívta a tengeri uralmat, tüzérségi tűzéssel és repülőgépeivel támogatta a szárazföldi erők harcát, deszantokat tett partra, szükség esetén evakuálta a csapdába esett erőket, illetve biztosította a tengeren érkező utánpótlást. Vietnamban azonban már más szerepkörben is helyt kellett állnia. A hagyományos „kékvízi” (nyílt tengeri) feladatok mellett itt sokkal nagyobb súllyal jelentek meg az olyan, „barnavízi” tevékenységek, mint a partvidék, valamint a nagyobb folyók hajóforgalmának ellenőrzése, illetve a gerillacsapatok ellen vívott aszimmetrikus hadviselés. A zűrzavaros Közép-Kelet is állandó feladatokat adott az amerikai haditengerészetnek: a 6. flotta az összes arab–izraeli összecsapást „figyelemmel” kísérte, Libanonban pedig kétszer – 1958-ban és 1982–1983-ban – is beavatkozott az ottani polgárháborúba, a második esetben nem túl nagy sikerrel. Az 1983-as grenadai invázióban újra hagyományos feladatot, egy tengerideszant-hadművelet várt a flottára, s lényegében hagyományos feladatokat (az ellenséges partvidék blokádjának vétele, erők felvonultatása, a szállítási útvonalak biztosítása, légi támogatás, tengerideszant-műveletre való felkészülés) látott el az 1990–1991-es Öböl-háborúban is.

1991-ben, a hidegháború végére hatalmasra nőtt az amerikai haditengerészet. Több mint 600 000 fős személyi állománya mellett (ebben nem szerepelt a tengerészgyalogság további 200 000-es létszáma) a világ legtöbb országának fegyverese el-törpült, ráadásul elképesztő mennyiségű haditechnikai eszköz állt rendelkezésére. A flotta gerincét a 15 – kilenc hagyományos és hat nukleáris meghajtású – repülőgép-hor-

dozó alkotta, fedélzetükön általában – bár ez feladattól függően változhatott – egy 86 repülőeszközből (80 repülőgép, hat helikopter) álló repülőwing (ezred) állomásozott. A repülőgép-hordozók mögött, legalábbis fontossági sorrendben, a tengeralattjáró fegyvernem következett. Az Egyesült Államok hadászati elrettentésének egyik legfontosabb elemét, az úgynevezett másodikcsapás-mérést 34 nukleáris meghajtású ballisztikus rakétahordozó tengeralattjáró biztosította. A rakétahordozókat 86 nukleáris meghajtású vadász tengeralattjáró oltalmazta, illetve igyekezett megakadályozni az ellenséges hajók mozgását. A tengeralattjáró flotta részét képezte még egy különleges erők szállítására kialakított típus is. A nagy felszíni egységek közé, amelyek fő feladata a hordozók védelme, illetve a tengeralattjárók elleni hadviselés volt, négy rakétás csatahajó, 46 rakétás cirkáló, 49 rakétás romboló és 97 rakétás fregatt tartozott. A partvédelmi erőket hat rakétás gyorsnaszád, valamint több mint 100 őrnaszád adta. A tengerideszant-képességeket 12 rohamhajó (más néven deszant támogató helikopter-hordozó), 52 nagyméretű partra szállító hajó és több mint 400 deszant naszád biztosította. Ellenséges vizeken 30 aknamentesítő hajó tisztította meg az utat a flotta előtt.

A flotta légiereje szintén döbbenetes mennyiségű eszközzel rendelkezett: a 3659 repülőgépből álló állományt tovább erősítette a tengerészgyalogság 1377 repülőgépe és helikoptere. Ez a lenyűgöző méretű haderőnem 1991 után, a Szovjetunió széthullását követően lényegében ellenfél nélkül maradt. A feladatok mennyisége azonban nem csökkent, ám annyiban változott, hogy immár nem egy nagy, hanem sok kis konfliktusban kellett az esetek jelentős részében fegyveresen is helyt állni. A US Navy egységei részt vettek, illetve vesznek a balkáni konfliktusok keze-

lésében, a 2001 óta zajló afganisztáni, illetve a 2003 óta tartó iraki műveletekben, de jelentős szerepet játszottak a balsikerű 1992–1995-ös szomáliai békefenntartó műveletek támogatásában is.

Napjaink amerikai haditengerészete

A kilencvenes években folyamatosan csökkent a US Navy személyi állománya és eszközparkja, ugyanakkor az állandó korszerűsítésnek és az új eszközök szolgálatba állításának köszönhetően képességei nem kisebbedtek jelentősen, sőt egyes területeken (szállítási kapacitás, deszant képességek, felderítés) inkább növekedtek. Az amerikai haditengerészet az új évezred kezdetén is meggyőző erőfölényben van a világ összes többi haditengerészetével szemben, s az amerikai stratégiai dokumentumok alapján kijelenthető, hogy a politikai és katonai vezetés eltökélt ennek az erőfölénynek a fenntartásában. Jellemző, hogy a 2009. évi védelmi költségvetésből 149,3 milliárd dollár jut a haditengerészetre, ami több, mint a világ bármely más országának védelmi költségvetése. Csak az új hajók és repülőgépek beszerzése közel 29 milliárd dollárba fog kerülni, mely összegnél csak tíz ország költ többet védelmi célokra.

A haditengerészet állományába 2008 végén 333 488 hivatásos és 5965 reaktívált tartalékos, azaz összesen 339 453 fő tartozott. A haderőnem szervezetszerűen két nagy flottára oszlik, amelyek állományából – meghatározott válságkörzetekbe – további négy flottát különítenek ki. Az Atlanti-óceánért és melléktengereiért a 2., a Csendes-, illetve Indiai-óceánért és melléktengereiért pedig a 3. flotta felel. (Az első flotta – történelmi okokból kifolyólag –

sohasem létezett, mivel ezt a nevet – nem hivatalosan a *US Coast Guard*, azaz Egyesült Államok Parti Őrsége viseli.) A 2. flotta alárendeltségébe tartozó 6. flotta oltalmazza az Egyesült Államok és szövetségesei érdekeit a Földközi-tengeren, míg a 4. flotta a karibi-, illetve a dél-atlanti térségben teszi ugyanezt. A 3. flotta alárendeltségébe tartozó 5. flotta illetékessége az Indiai-óceánra, a Perzsa-öbölre és a Vöröstengerre, a 7. flottáé pedig a kelet-ázsiai vizekre terjed ki. Érdemes megjegyezni, hogy a hidegháborúban kialakult szervezet a közelmúltban változott meg, ugyanis a 2. flotta keretén belül 2008. július elsejével állt fel újra az 1943 és 1950 között egyszer már létező 4. flotta, amelynek egyik fő feladata a kábítószer-kereskedelem elleni fellépés. Nagy kérdés, hogy az Obama-adminisztráció mit tervez a latin-amerikai országok – különösen Venezuela és Kuba – által hevesen vitatott csoportosítással: az sem kizárt, hogy a 4. flotta újra megszűnik. Ez a flottaszervezet az előretolt állomásoztatásnak köszönhetően lehetővé teszi, hogy a haditengerészet lényegében bárhol és bármikor be tudjon avatkozni az Egyesült Államok számára kiemelkedő stratégiai fontosságú régiókban. A harcoló egységek mellett a US Navy állományába tartozik még a Katonai Tengeri Szállítási Parancsnokság (*Military Sealift Command – MSC*), a tartalékflotta (*Naval Reserve Force – NRF*) és a Tengeri Különleges Hadviselési Parancsnokság (*Naval Special Warfare Command – NSWC*) is.

A hajópark rendkívül egységes, a legtöbb esetben egy típushoz általában egy hajóosztály egységei tartoznak, ami megkönnyíti és olcsóbbá teszi a fenntartást. Mint arról már korábban is szó esett, a flotta egyik fő feladata a nukleáris elrettentés, azon belül is a hiteles második csapásmérő képesség fenntartása. A 14 hadászati

célokra alkalmazott *Ohio* osztályú nukleáris meghajtású ballisztikus rakétahordozó-tengeralattjárónak éppen ezért még mindig kiemelt szerepe van. A típus hajóin egyenként 24 darab UGM-133A Trident D-5 típusú interkontinentális ballisztikus rakéta található, amelyek elvben akár 8–12 darab 100–475 kilotonnás robbanótöltet is hordozhatnak, azonban a START- és a SORT-szerződéseknek megfelelően ennél kevesebb, általában négy-öt robbanófej van egy-egy rakétán. A négy legöregebb *Ohio* hajót átépítették robotrepülőgép-hordozónak, silónként hét-hét, összesen 154 Tomahawk típusú eszközt szereltek be, illetve az első két siló helyére a különleges műveleteket, elsősorban a Navy SEALs bevetését támogató berendezések, zsilipkamrák, mini tengeralattjárók stb. kerültek. A tengeralattjáró fegyvernem további elemét az 53 – jelenleg három típus hajóiból álló – támadó (vadász) tengeralattjáró biztosítja: 47 a *Los Angeles* osztályhoz tartozik, három a *Seawolf*, négy darab pedig a *Virginia* osztály tagja. A torpedó mellett minden egység fegyverzetének integráns része a Tomahawk robotrepülőgép, amelyvel több száz, sőt akár kétezer kilométerre lévő célpontokat is meg lehet támadni, illetve a különféle típusú víziaknák.

A hidegháború után megváltozott stratégiai helyzet jól tetten érhető a tengeralattjáró fegyvernem típusösszetételén. A *Los Angeles* osztályú hajók leváltására ugyanis a *Seawolf* osztályt, a vadászhajók Rolls-Royce-át szánták, azonban a kifejezetten a szovjet tengeralattjáró flotta ellen tervezett típus túl nagyoknak és túl drágának bizonyult a hidegháború utáni világban, ezért a tervezett 29 egységből csak három készült el. Napjainkban ugyanis elsősorban nem az orosz nukleáris tengeralattjárók fenyegetik az amerikai hadihajó-kötelékeket, hanem a harmadik világ országainak – első-

sorban szovjet-orosz eredetű – hagyományos, diesel-elektromos meghajtású tengeralattjárói. Ez a nem lebecsülendő kihívás pedig a part menti vizeken jobban manőverező – és nem utolsósorban olcsóbb – típust követelt meg. Ez lett a 30 darabosra tervezett *Virginia* osztály. A tengeralattjáróparknál meg kell még említeni a két mentő tengeralattjárót, amely a bajbajutott tengeralattjárók legénységének kimentésén túl a különleges erők katonáinak rejtett célba juttatására is képes.

A flotta leglátványosabb elemét a 107 nagy felszíni hadihajó adja, amelyen belül kétségkívül a 11 nukleáris meghajtású repülőgép-hordozó a legfontosabb, a legnagyobb harcértékű és persze a legdrágább elem. Az *Enterprise*, illetve a tíz *Nimitz* osztályú egység az amerikai haditengerészeti gondolkodás stratégiai elemei. A nagyjából 5500 fős legénységű úszó városok mindegyikének megvan a saját fedélzeti repülőwingje, amelynek típusösszetétele a következő: 55 F/A-18 Hornet vadászbombázó, négy EA-6B Prowler elektronikai felderítő és zavaró repülőgép, négy E-2C Hawkeye légtérelőző repülőgép, hat S-3B Viking tengeralattjáró elleni repülőgép, négy

Nimitz osztály

Típus: nukleáris meghajtású repülőgép-hordozó (CVN)

Vízkesztorítás: 103 000 tonna

Méreték: hossz 333 méter (317 méter a vízvonalon), szélesség 76 méter (41 méter a vízvonalnál), merülés 12,5 méter

Meghajtás: 2 reaktor, 4 gőzturbina, 260 000 LE

Legnagyobb sebesség: 30+ csomó (56+ km/h)

Hatótávolság: lényegében korlátlan

Legénység: 5700 fő, ebből 2500 a repülőwing állományában

Fegyverzet: 2–3 darab 8 csövű Sea Sparrow

légvédelmi rakétaindító, 3–4 Phalanx vagy

RIM-116 típusú pontvédelmi rendszer, 12,7

mm-es és 7,62 mm-es géppuskák, maximum 90 repülőgép és helikopter

Egységek száma: 10 aktív

SH-60F Seahawk tengeralattjáró elleni helikopter, és két HH-60H Seahawk kutatómentő helikopter. Lényegében bármelyik amerikai repülőgép-hordozón több bevethető harci repülőgép összpontosul, mint amennyivel a föld legtöbb országa rendelkezik. A nagy felszíni hajók közé tartozik még a *Ticonderoga* osztály 22 rakétás cirkálója, az *Arleigh Burke* osztály 52 rakétás rombolója, 21 *Oliver Hazard Perry* osztályú rakétás fregatt, valamint egy part menti hadihajó. A cirkálók fő feladata a repülőgép-hordozók és a rohamhajók – elsősorban repülőgépekkel és rakétákkal szembeni – oltalmazása. *Aegis* lokátorrendszerük hatalmas területet képes ellenőrzés alatt tartani, a hajó orr-, illetve tatrészén elhelyezett két 61 cellás indító rendszerük pedig a légvédelmi, tengeralattjáró elleni és szárazföldi célpontok elleni rakéták és robotrepülőgépek széles skáláját képesek indítani. Az *Arleigh Burke* osztály rombolói lényegében akkorák, mint a *Ticonderoga* osztály cirkálói, viszont olcsóbbak és olcsóbban üzemeltethetők. Rakétafejverzetük kicsit ki-

sebb, „csak” 90 cellás, amelyen belül viszont több – általában 56 darab – a szárazföldi és tengeri célok ellen bevethető robotrepülőgép. A típus gyártása kifutóban van, bár a váltásra tervezett *Zumwalt* osztály körül kialakult költségvetési vita, illetve a program befagyasztása miatt az eredetileg tervezett 62 *Airleigh Burke* osztályú rombolón felül már további négyet rendeltek. A cirkálók és a rombolók közös jövőbeni feladata a ballisztikus rakéták elleni védelem, amelyet a közelmúltban rendszeresíteni kezdett új típusú RIM161 Standard Missile 3 típusú elfogórakétákkal oldhatnak meg.

Az elsősorban tengeralattjáró elleni hadviselésre kialakított *Oliver Hazard Perry* osztály fregattjai kifutó típust jelentenek, elsősorban nem a hajók életkora, hanem az amerikai haditengerészet stratégiai koncepciójának megváltozása miatt. (A szolgálatból kivont egységek jelentős részét szövetséges haditengerészetek számára adták át.) A fregatt helyét ugyanis a jövőben az úgynevezett part menti hadihajó (*littoral combat ship*) fogja felváltani. Az eredetileg nyolcvan, jelenleg már csak 55–60 egységre tervezett megrendelésért jelenleg két – egy hagyományos és egy háromtörzsű (triamarán) kialakítású – koncepció vetélkedik, a *Freedom* és az *Independence* osztály. Közös bennük a fregattnál kisebb méretük, nagy sebességük, illetve vegyes – részben fregatra, részben kisméretű deszant hajóra emlékeztető – kialakításuk. A part menti hadihajó kifejezetten a sekély partközeli vizeken folytatott hadviselésre készült. Önállóan vagy csoportosan, saját fejverzetük által oltalmazva – a fedélzetükön állomásozó egy vagy két szakasznyi katonával, illetve egy-két helikopterrel – lesznek képesek a kisméretű rakétás gyorsnaszádok, diesel-elektromotoros tengeralattjárók elleni küzdelemre, aknamentesítésre, illetve bizonyos szárazföldi műve-

Ticonderoga osztály

Típus: rakétás cirkáló (CG)

Vízkesztés: 9600 tonna

Méret: hossz 173 méter, szélesség 17 méter, merülés 10 méter

Meghajtás: 4 gázturbina, 80 000 LE

Legnagyobb sebesség: 32+ csomó (60+ km/h)

Hatótávolság: 6000 tengeri mérföld (11 000 km) 20 csomós (37 km/h) sebességgel

Legénység: 360 fő

Fegyverzet: 2 darab, egyenként 61 cellás Mk41 rakétaindító rendszer légvédelmi és tengeralattjáró elleni rakéták, illetve robotrepülőgépek számára, 2 darab négycsöves Harpoon hajóelleni rakétaindító, 2 darab 127 mm-es ágyú, 2 darab 25 mm-es géppágyú, 2–4 darab 12,7 mm-es géppuska, 2 Phalanx pontvédelmi rendszer, 2 darab háromcsövű tengeralattjáró elleni torpedóindító, 2 helikopter

Egységek száma: 22 aktív, 5 már leszerelve

letek, például túsmentés vagy rajtaütés végrehajtására. A típus lényegében az amerikai haditengerészet aszimmetrikus kihívások elleni válaszlépésének tekinthető. A sokak által vitatott koncepció életképessége valószínűleg csak az első éles helyzetben fog bebizonyosodni.

A flotta kisebb egységei közé 16 őrhajó és kilenc aknavadász hajó tartozik. Számuk első látásra rendkívül csekélynek tűnik egy ekkora méretű haditengerészethez képest, azonban ennek nagyon egyszerű okai vannak. Az Egyesült Államok stratégiája szerint a saját partok védelme a legkönnyebben az ellenség parti vizein oldható meg, azaz azért vannak az amerikai hajók a világ túloldalán, hogy a potenciális ellenfelek hadihajói ott maradjanak, ne fenyegezzék a hazai vizeket. A kevés őrhajó másik oka, hogy békeidőben az amerikai partvidék oltalmazása a parti őrség feladata, mely bőségesen elegendő erővel és eszközzel rendelkezik ehhez a feladathoz. (2008 végén a parti őrség állománya 48 094 fő volt, 42 nagyobb őrhajóval (kutterrel) és 119 kisebb őrnaszáddal, valamint 92 támogató hajóval rendelkezett, repülőszolgálatának pedig 94 repülőgépe és 145 helikoptere volt.) Az aknavadászítás esetében kicsit más a képlet, itt részben a NATO-szövetségesek „segítenek” be. Az aknavadász vagy aknavadászító hajók rendszeresítése ugyanis sokkal olcsóbb, mint a nagyobb felszíni egységeké, így azok bőségesen rendelkezésre állnak a NATO számára. (Tekintettel arra, hogy a víziaknák mentesítése sokkal veszélyesebb, mint szárazföldi társaiké, ez a munkamegosztás kedvező az amerikaiak számára.) A másik ok az, hogy a közeljövőben tömegesen rendszeresítendő part menti hadihajók aknavadász képességekkel is rendelkeznek.

Arleigh Burke osztály

Típus: rakétás romboló (DDG)

Vízkesztés: 9200 tonna (Flight IIA változat)

Méret: hossz 155 méter, szélesség 18 méter, merülés 9 méter

Meghajtás: 4 gázturbina, 108 000 LE

Legnagyobb sebesség: 30+ csomó (56+ km/h)

Hatótávolság: 4400 tengeri mérföld (8100 km) 20 csomós (37 km/h) sebességgel

Legénység: 270 fő

Fegyverzet: 2 darab, összesen 90 cellás Mk41 rakétaindító rendszer légvédelmi és tengeralattjáró elleni rakéták, illetve robotrepülőgépek számára, 2 darab négycsöves Harpoon hajóelleni rakétaindító, 1 darab 127 mm-es ágyú, 2–4 darab 12,7 mm-es géppuska, 2 Phalanx pontvédelmi rendszer, 2 darab háromcsövű tengeralattjáró elleni torpedóindító, 2 helikopter

Egységek száma: 56 aktív, 6 épül

Az amerikai erőketítés, azon belül is az előretolt állomásoztatás egyik legfontosabb elemét a partra szállító (deszant) hadihajók adják. A US Navy jelenleg 33 nagy deszanthajóval – két parancsnoki hajó, tíz rohamhajó, kilenc partra szállító dokkhajó és 12 dokk-partra szállító hajó – rendelkezik, amelyeket közel 300 különféle típusú partra szállító naszád egészít ki. A leghatékonyabbak kétségkívül a rohamhajók, a *Tarawa* osztály három, illetve a *Wasp* osztály hét egysége. A több mint 40 000 tonnás vízkiszorítású hadihajók 1800 tengerészgyalogost tudnak szállítani teljes fegyverzetükkel és egyhavi ellátmányukkal egyetemben. A fedélzeti repülőpark összetétele feladattól függően változik, de tipikusan öt-nyolc AV-8B Harrier II harci repülőgépből, illetve 25–30 különféle helikopterből (CH-46E Sea Knight és CH-53E Sea Stallion szállítóhelikopterek, UH-1N Huey általános rendeltetésű helikopterek és AH-1W Super Cobra harci helikopterek) áll.

A zavarba ejtően hasonló nevű és külsejű partra szállító dokkhajó és dokk-partra szállító hajó között az a különbség, hogy

Oliver Hazard Perry osztály

Típus: rakétás fregatt (FFG)

Vízkesztorítás: 9200 tonna (Flight IIA változat)
Méretek: hossz 155 méter, szélesség 18 méter, merülés 9 méter

Meghajtás: 4 gázturbina, 108 000 LE

Legnagyobb sebesség: 30+ csomó (56+ km/h)

Hatótávolság: 4400 tengeri mérföld (8100 km)
20 csomós (37 km/h) sebességgel

Legénység: 270 fő

Fegyverzet: 2 darab, összesen 90 cellás Mk41 rakétaindító rendszer légvédelmi és tengeralattjáró elleni rakéták, illetve robotrepülőgépek számára, 2 darab négycsöves Harpoon hajóelleni rakétaindító, 1 darab 127 mm-es ágyú, 2-4 darab 12,7 mm-es géppuska, 2 Phalanx pontvédelmi rendszer, 2 darab háromcsövű tengeralattjáró elleni torpedóindító, 2 helikopter

Egységek száma: összesen 55 készült az USA-ban, további 16 licenc alapján külföldön, ebből jelenleg 20 aktív a US Navy állományában, további nyolcat a külföldi haditengerészet (részben átadott amerikai egységeket) üzemelteti.

az első típust kifejezetten a légpárnás partra szállító naszádok hordozására tervezték, emellett – bár tekintélyes leszállópálya van a tatján – nincsenek saját fedélzeti helikoptereik. A dokk-partra szállító hajónak saját – típustól függően kettő-hat darab – helikopterei vannak, dokkfedélzete pedig többféle deszantnaszád kiszolgálására is alkalmas. Mindhárom deszanthajó közös jellemzője, hogy kétféle úton – vízben és levegőben – képesek eljuttatni rakományukat a kirakodási (támadási) övezetbe. A 80 légpárnás partra szállító naszád az amerikai erőketítő képességek kiemelkedő fontosságú része, hiszen a típus a világ tengerpartjainak több mint 70 százalékán képes az erők kirakására, szemben a hagyományos partra szállító naszádok 15 százalékos arányával. A légpárnás naszádok teljes terhelés (60 tonna, azaz egy M1A2-es harckocsi) mellett is több mint 40 csomós (74 km/h) sebességgel

elérésére képesek, és terhüket nemcsak közvetlenül a partra, hanem mélyen a szárazföld belsejéig, a deszanthajótól számított 180 kilométeres távolsáig is eljuttathatják. Ha csak lövészeket szállít (maximum 60 teljes fegyverzetű katonát), akkor mind a sebesség, mind pedig a megtehető távolság jelentősen növekszik. A légpárnás eszközök mellett a flottának persze több mint 200 hagyományos kialakítású partra szállító naszádjára is van.

Az amerikai haditengerészet (had)műveleteit a csapásmérő kötelékek hajtják végre. A legfontosabb ezek közül a repülőgéphordozó csapásmérő csoport, amelyet mindig az adott feladatnak megfelelően alakítanak ki. Általában azonban egy repülőgéphordozóból, egy rakétás cirkálóból, két rakétás rombolóból, egy vadász tengeralattjáróból és egy ellátóhajóból áll. A csoportosítás összesen 75 repülőgéppel és 14 helikopterrel rendelkezik, vagyis jóval nagyobb erők felett, mint a világ legtöbb légierője. Feladata fegyveres konfliktus esetén az ellenséges erők elpusztítása, a tengeri deszantterők oltalmazása, a szárazföldi csapatok harcának támogatása, illetve hadszíntéri rakétavédelem biztosítása. Békaidőben a katonai és a polgári célú hajóforgalom védelme, humanitárius feladatok ellátása, illetve a „lobogó-mutogatás” (egy adott körzetben éreztetnie, láttatnia kell az amerikai jelenlétet) a fő feladata.

A repülőgéphordozó csapásmérő csoport ritkán kerül önmagában bevetésre, elmaradhatatlan társa az expedíciós csapásmérő kötelék. Csakúgy, mint a másik csoportosítás esetén, ennek összetétele is az adott feladattól függ, de tipikusan egy rohamhajóból, egy-egy dokk-partra szállító hajóból, illetve partra szállító dokkhajóból áll. Kíséretét egy-egy rakétás cirkáló, rakétás romboló, rakétás fregatt és vadász tengeralattjáró adja. Egy-egy expedíciós

kötélék egy-egy tengerészgyalogos expedíciós egység hadszíntérre szállításáért felel. Az expedíciós egység valószínűleg a világ egyik leggyorsabban és legrugalmasabban alkalmazható, nem mellesleg leg-ütőképesebb katonai kötéléke. A mintegy 2200 fős alakulat gerincét egy vegyes csapatrepülő századdal (repülőgépek és helikopterek), illetve logisztikai zászlóaljjal, tűzérüeggel, könnyű páncélos felderítő századdal, illetve egy-egy harckocsizó, rohampáncélos (úszóképes gyalogsági harcjárműves), rohamutász és felderítő szakasszal megerősített tengerészgyalogos zászlóalj adja. A gyorsreagálású egység egyebek mellett négy harckocsival, 7–16 páncélozott szállító harcjárművel, 15 úszóképes rohampáncélossal, hat 155 mm-es ágyútarackkal, nyolc 81 mm-es aknavetővel, 16 irányított páncéltörő rakéta-indítóval, valamint hasonló mennyiségű, vállról indítható, kis hatómagasságú légvédelmi rakétaindítóval rendelkezik. Csapatrepülő eleme hat AV–8B vadászbombázó repülőgépből, két KC–130 légi utántöltő és szállító repülőgépből, négy AH–1W harci helikopterből, három UH–1N általános rendeltetésű helikopterből, valamint 12 CH–46E közepes és hat CH53E nehéz szállítóhelikopterből áll. A gépjárműpark is tekintélyes, egyebek mellett 11 különféle nehéz munkagép, 63 HMMWV (Humvee) terepjáró, 30 héttonnás tehergépjármű, illetve négy nehéz (közúton 20 tonnás, terepen 11 tonnás hasznos teher szállítására képes) tehergépjármű tartozik hozzá. Tengerészgyalogos expedíciós egységből – amelynek méretéhez képest rendkívüli a tűzereje és a mozgékonyága – jelenleg hét szolgál a haderőnem kötélékében.

Az Egyesült Államok haditengerészete kiterjedt logisztikai, kiszolgáló rendszerre támaszkodik a hadműveletei során. A fontosabb kikötők a keleti parton Brunswick,

Groton, Ingleside, Kings Bay, Little Creek, Mayport, Newport, Norfolk és Portsmouth, a nyugati parton pedig Everett, Kitsap (Bangor, Bremerton), Pearl Harbour, San Diego, illetve Saipan és Guam. A kikötők mellett tucatnyi szárazföldi bázis is a flotta rendelkezésére áll, egyebek mellett China Lake, ahol egy több mint 4500 km²-es lőtér található. A fontosabb külföldi bázisok Gaeta, La Maddalena, Nápoly, Szundaöböl (Kréta), Rota (Spanyolország), Yokosuka és Sasebo (Japán), Manama (Bahrein) és Diego Garcia, de itt kell megemlíteni a napjainkban leginkább a fogolytábora miatt elhíresült Guantánamo Bay-t is. Teljesen természetes, hogy az USA szövetségeinek többi kikötője is nyitva áll az amerikai hajók előtt. Azonban még ez a kiterjedt bázisrendszer sem teszi lehetővé a lenyűgöző mennyiségű és elképesztően sokszínű kiszolgáló hajóparkot igénylő folyamatos globális jelenlétet. Ezen egységek közül azonban csak öt gyors hadianyag-ellátó hajó tartozik a flotta állományába, amelyek a bevetési körzetben tartózkodó kötélékek utánpótlását végzik. A többi mintegy 200 ilyen hajó egy önálló

Ohio osztály

Típus: nukleáris meghajtású ballisztikus rakétahordozó tengeralattjáró (SSBN)

Vízkielvezés: 16 800 tonna a felszínen, 18 800 tonna a víz alatt

Méret: hossz 170 méter, szélesség (törzsátmérő) 13 méter

Meghajtás: 1 reaktor, 2 turbina, 60 000 LE

Legnagyobb sebesség: 12 csomó (22 km/h) a felszínen, 25+ csomó (46+ km/h) a víz alatt

Hatótávolság: lényegében korlátlan

Legénység: 155 fő

Fegyverzet: 24 darab Trident II típusú interkontinentális ballisztikus rakéta, 4 darab 21 hüvelykes (533 mm) torpedó vetőcső robotrepülőgépek, torpedók és rakéták indítására

Egységek száma: 18 aktív, ebből 4 átépítve robotrepülőgép hordozóvá

Virginia osztály

Típus: nukleáris meghajtású támadó (vadász) tengeralattjáró (SSN)

Vízkesztő: 7900 tonna a víz alatt

Méret: hossz 115 méter, szélesség (törzs-átmérő) 10 méter

Meghajtás: 1 reaktor, a többi titkosított

Legnagyobb sebesség: 25+ csomó (46+ km/h) a víz alatt (ennél valószínűleg sokkal több)

Hatótávolság: lényegében korlátlan

Legénység: 135 fő

Fegyverzet: 12 darab függőleges indítócsövekbe elhelyezett Tomahawk robotrepülőgép, 4 darab 21 hüvelykes (533 mm) torpedó vetőcső robotrepülőgépek, torpedók, rakéták és aknák indítására

Egységek száma: 5 aktív, 3 épül, összesen 30 rendszeresítését tervezik

parancsnokság, az úgynevezett Katonai Tengeri Szállítási Parancsnokság alárendeltségébe tartozik.

A haditengerészet háborús helyzetben a tartalékflotta egységeiből egészítheti ki leggyorsabban a hajóparkját. A tartalékflotta két csoportra oszlik, van az úgynevezett azonnali tartalék, illetve az inaktív flotta. Az azonnali tartalék állományába nyolc rakétás fregatt, 15 aknavadász hajó és 45 kisebb naszád tartozik. Kiszolgáltatásukat a 2500 fős azonnali készenléti tartalékos állomány végzi. Tagjainak a riasztástól számított 72 órán belül a számukra kijelölt hajón kell tartózkodniuk. A tartalékflotta zömére azonban a haditengerészet vezetése csak hosszabb távon számíthat, hiszen az egységek újbóli szolgálatba állításához, valamint a tartalékos állomány ismereteinek felfrissítéséhez 60–90 napra van szükség. Az úgynevezett inaktív flotta állományába 123 711 fő, öt repülőgép-hordozó, egy rakétás csatahajó, három rakétás cirkáló, 12 rakétás romboló, öt nagyméretű szállítóhajó, öt harckocsi partra szállító naszád és hét ellátó hajó tartozik.

Az amerikai haditengerészet légierője önmagában megérné egy tanulmányt,

azonban jelen esetben – területi korlátok miatt – kénytelenek vagyunk csupán néhány számadattal szemléltetni a képességeit. A 98 600 fős állományú fegyvernem 2350 repülőgéppel (egyebek mellett 970 F/A–18 Hornet vadászbombázó repülőgép, 58 S–3B Viking tengeralattjáró elleni repülőgép, 117 EA–6B Prowler elektronikai zavaró repülőgép, 198 P–3C Orion tengerészeti járőr repülőgép, és 74 E–2C Hawkeye légtérelenőrző repülőgép), 620 helikopterrel (a fő típus a HH–60/SH–60 (Sea)Hawk, amelynek különféle változataiból 380 áll hadrendben), és több mint 40 pilóta nélküli repülőeszközzel rendelkezik. Mindenképpen meg kell említeni azt is, hogy a pilóták éves átlagban 250–370 órát repülnek, ami nemzetközi szinten kiemelkedően magas érték.

Az amerikai tengerészgyalogság részletes bemutatása – a haditengerészeti légierőhöz hasonlóan – önálló tanulmányra érdemes. A 175 000 fős aktív állománnyal és 104 000-es tartalékkal (ebből 2008 végén 11 000 fő aktív szolgálatra vissza volt rendelve) rendelkező haderőnem önmagában is a világ egyik legerősebb fegyveres ereje lehetne. Szárazföldi komponense három hadtest méretű tengerészgyalogos expedíciós erőre oszlik. A tengerészgyalogság technikai felszereltsége igen jelentős: 400 M1A1 harckocsival, 250 LAV–25 felderítő harcjárművel, 1310 AAV–7A1 rohamjárművel (úszóképes gyalogsági harcjárművel), 1870 tüzérségi eszközzel (330 105 mm-es és 950 155 mm-es vontatott tarrackkal, 580 81 mm-es aknavetővel), 2300 irányított páncéltörő rakétaindítóval és 1070 pilóta nélküli repülőeszközzel rendelkezik. A haderőnem saját csapatrepülő fegyverneme 34 700 fős és három wingre oszlik. A wingek egy-egy tengerészgyalogos expedíciós erő alárendeltségébe tartoznak, ami rendkívül hatékonyá teszi a

szárazföldi csapatok és a repülőegységek közötti együttműködést. A pilóták éves repülési ideje típustól függően itt is 250 és 370 óra között mozog. Az eszközpark is lenyűgöző méretű: 510 repülőgépből (ezen belül 240 F/A18 Hornet és 140 AV8B Harrier vadászbombázó gépből, illetve 60 KC-130 Hercules légi utántöltő és szállító repülőgépből), valamint 680 helikopterből (ebből 170 AH1W Cobra harci helikopter, 200 CH-46E Sea Knight és 190 CH-53E Sea Stallion szállítóhelikopter, 100 UH-1N Iroquois általános rendeltetésű helikopter), illetve 70 MV-22B Osprey billenőrotoros repülőeszközből áll.

A haditengerészeti különleges műveleti parancsnokság 5400 fős állományának gerincét a NAVY SEAL elit katonái, közismertebb nevükön a fókák adják. A nyolc csoportba szervezett, összesen 48 szakasznyi kommandós kiszolgálását két csoport szakember végzi, akik a SEAL-egységek rejtett célba juttatását végző speciális technikai eszközöket, járműveket vezetik, tartják karban. A világ egyik legjobban képzett elitalkulatának tartott „fókák” már számos konfliktusban bizonyították képességeiket, egyebek mellett például 2009 áprilisában, amikor a szomáliai kalózkodás fogságából szabadítottak ki egy amerikai túszt.

A Katonai Tengeri Szállítási Parancsnokság érdekessége, hogy a hajók személyzetének nagy része – főleg a beosztott állomány – nem hivatásos, hanem polgári állományú. A hajópark négy feladatspecifikus parancsnokság között van szétosztva. A flotta közvetlen kiszolgálását a Haditengerészeti Kiszolgáló Parancsnokság 14 tartályhajója, négy gyors hadianyag-ellátó hajója, öt löszerszállító, öt szárazáru (élelmiszer) szállító-, illetve hat vegyes (lőszer és élelmiszer) szállítóhajója, két mentőhajója, két kórházhajója, egy nagy sebességű szállítóhajója és négy nagy teljesítményű vontatóhajója végzi.

Az Előretolt Állomásozratási Parancsnokság hat konténerszállító hajója, 24 ro-ro hajója (a kamionok felhajthatnak a hajóra), egy csővezeték-építő hajója és két repülőanyag-szerhajója Nápoly, Diego Garcia, Saipan és Guam, valamint a keleti és a nyugati part kikötőiben állomásozik. Az öt század fedélzetén egy-egy hadosztály méretű (nagyjából 20 000 fős) haderő egyhavi élelmiszer-, lőszer- és tartalékalkatrész-utánpótlása található. A hajókon lévő készleteket állandóan ellenőrzik, így a riasztástól számított két-három napon belül útnak indíthatók. A tengerentúlon állomásoztatott hajók nagy előnye, hogy sokkal hamarabb el tudják érni a válságzónákat, mintha az USA honi kikötőiből indulnának.

A Stratégiai Szállítási Parancsnokság hajói (öt tartályhajó, két konténerszállító hajó, 19 ro-ro hajó) a honi kikötőkből végzik a tengerentúli csapatok ellátását. A ro-ro hajók szállítási kapacitása lenyűgöző, egyenként 50–50 harckocsi és gyalogsági harcjármű, valamint 900 kerekes (vegyesen nehéz és könnyű) gépjármű szállítására képesek.

A Különleges Műveleti Parancsnokság három rakétakísérlet-megfigyelő hajóval,

Wasp osztály

Típus: rohamhajó (helikopteres deszant-hordozó) (LHD)

Vízkihasználás: 41 100 tonna

Méret: hossz 257 méter, szélesség 32 méter, merülés 9 méter

Meghajtás: 2 kazán, 2 gőzturbina, 70 000 LE

Legnagyobb sebesség: 20+ csomó (37+ km/h)

Hatótávolság: 9500 mérföld (17 600 km) 20 csomós (37 km/h) sebességgel

Legénység: 1100 fő, illetve 1900 főnyi tengerészgyalogos deszant

Fegyverzet: 2 darab 8 csövű Sea Sparrow

légvédelmi rakétaindító, 3 darab Phalanx,

illetve 2 darab RIM-116 típusú pontvédelmi rendszer, 4 darab 25 mm-es géppuska,

4 darab 12,7 mm-es géppuska, maximum

40 repülőgép és helikopter

Egységek száma: 8 aktív

12 különféle kutatóhajóval, illetve egy-egy nagy sebességű szállító-, kábelfektető, tengeralattjáró-ellátó, illetve parancsnoki hajóval rendelkezik. A Katonai Tengeriszállítási Parancsnokság alárendeltségébe tartozik továbbá a Nemzeti Azonnali Készenléti Tartalékflotta hét vontatóhajója, 34 ro-ro hajója, hat önrakodó darus hajója, két-két nehéz-áru-szállító, vegyesáru-szállító, bárkaszállító és tartályhajója, amelyek a riasztástól számított ötödik napon már bevetethők. A nemzeti tartalékflotta – tíz kisegítő darushajó, három szállító hajó és hat nehéz-áru-szállító hajó, valamint 31 ro-ro hajó és hat tartályhajó – „kikonzerválása” már jóval több időt, átlagosan 30 napot vesz igénybe. A Katonai Tengeriszállítási Parancsnokság képességeinek ismeretében (121 aktív és 107 tartalékban lévő egység) kijelenthető, hogy az szinte bármilyen, az amerikai fegyveres erővel kapcsolatban felmerülő szállítási feladatot képes megoldani.

Az Amerikai Egyesült Államok tehát napjainkban olyan erőfölénnyel rendelkezik, hogy globális elsőségét jelenleg egyetlen állam sem vitathatja el. Felvetődik azonban a kérdés, hogy mindez meddig tartható fenn. Mit tesz az Egyesült Államok katonai és politikai vezetése azért, hogy ez a globális erőfölény fennmaradjon?

Középtávon egyetlen állam sem érheti el az amerikai képességeket, egy flotta ugyanis évtizedek munkájával épül fel. A Kínai Népköztársaság ugyan már napjainkban is intenzív flottaprogramot folytat, amelynek jövőjét megkérdőjelezi a Kínát is igen érzékenyen érintő gazdasági világválság, azonban legalább 30 év kell ahhoz – ha az amerikaiak nem veszik fel a kesztyűt –, hogy elérjék azt a mennyiségi és minőségi szintet, amivel a US Navy már napjainkban is rendelkezik. Márpedig az amerikai fejlesztések egyáltalán nem álltak le. A védelmi költségvetésen belül egyedül

2007-ben 130,5 milliárd dollárt költöttek új eszközök beszerzésére, további 77 milliárdot kutatásfejlesztésre, ami – legalábbis rövid távon – még tovább növeli az amerikai fegyveres erők erőfölényét. A haditengerészet most futó programjai közül mindenképpen ki kell emelni a *Nimitz* osztály felváltására tervezett *Ford* osztályú repülőgép-hordozókat, a már említett *Virginia* osztályú vadász tengeralattjárókat, a *Zumwalt* osztályú rombolókat és a partmenti hadihajókat. Javában zajlik a *San Antonio* osztály 12 partra szállító dokkhajójának szolgálatba állítása is, közülük eddig öt egység készült el. A logisztikai elem legalább olyan fontos a flotta szempontjából, így tovább folytatódik a *Lewis and Clark* osztály 14 szárazanyag- és lőszerellátó hajójának sorozatgyártása (az első hét egységet már átadták).

A *Ford* osztály több mint 100 000 tonnás vízkiszorítású egységeiből 2060-ig tízet terveznek rendszerbe állítani, az első kettőt már elkezdték építeni. Az osztály hajóin a magas szintű automatizálás miatt körülbelül 5000 fős legénység fog szolgálni, azaz nagyjából 500–600 fővel kevesebb, mint a jelenlegi hordozókon. Képességeik ugyanakkor nem csökkennek, ugyanis legalább 75 darabos repülőparkjuk lesz. A jövőben továbbra is folytatódik a tengerentúlon állomásozó amerikai csapatok számának csökkenése, ami viszont megköveteli a hordozók számának szinten tartását. A megszűnő tengerentúli bázisok szerepét ugyanis ezek a mozgó repülőterek, illetve a velük kötelékben mozgó partra szállító hajók veszik át a válságkörzetekben.

A *Zumwalt* osztályt eredetileg 32 egységre tervezték, ám a szuper rombolókból – jelenlegi állás szerint – a csillagászati költségek miatt (3,3 milliárd dolláros darabár) csak három fog elkészülni, a többi megrendelését törölték. A megszerzett

technológia mentén azonban már megindult egy új típus fejlesztése. A 15 000 tonnás, lopakodó technológiával készült hajók – méretük nagyobb, mint a második világháború nehézcirkálóé – fegyverzete 80 rakétaindító cellából, és két-két 155 mm-es és 57 mm-es ágyúból, továbbá két helikopterből, valamint három pilóta nélküli helikopterből fog állni. A típust kifejezetten a szárazföldi csapatok harcának támogatására alakították ki, valószínűleg ez is szerepet játszott a program törlésében, hiszen a haditengerészet nagyobb hasznát venné egy univerzális (légi, tengeri, tengeralatti és szárazföldi célok ellen egyformán bevethető) hadihajónak.

Az építés, illetve tervezés alatt álló összes új egységre jellemző, hogy magas szintű automatizáltságuknak köszönhetően jóval kisebb létszámú legénység szolgál majd a fedélzetükön, mint elődtípusaikon. A *Zumwalt* osztály hajóin például 140 fős lesz a legénység, míg az előd *Arleigh Burke* osztály esetén ez 350 fő körül mozog. Az *Oliver Hazard Perry* osztályú fregattokon nagyjából 210 fő szolgál, az ezt felváltó part menti hadihajón viszont a 75 fős legénység már magába foglalja a deszantra kerülő állományt is. Ez a tendencia megfelel a haditengerészet költségvetésének csökkentésére irányuló törekvéseknek, a takarékoság leghatékonyabb módja ugyanis a személyi állomány költségeinek (zsold, külszolgálati juttatások) lefარგása. Egyedül a vadász tengeralattjáróknál nincs létszámcsökkenés, hiszen mind a *Los Angeles*, mind a *Virginia* osztály egységeinek 135 fő körül van a legénysége. A flotta jövőbeni képességei azonban nem csak a jövő hajótípusaitól függ, jelentős programok zajlanak a haditengerészeti légierő, illetve a tengerészgyalogság fegyverzetének korszerűsítése terén is. Javában folyik az F-35 Lightning II (régebbi ne-

vén Joint Strike Fighter) nullszériájának tesztelése, illetve a Fire Scout kisméretű, pilóta nélküli felderítő helikopter sorozatgyártása.

Mint látható, a US Navy parancsnokai, illetve az amerikai politikai elit a jövőben is jelentős szerepet szán a haditengerészetnek. A flotta, a tengerészgyalogság, illetve a parti őrség parancsnokai 2007 októberében fogadták el „Az együttműködés stratégiája a 21. századi tengeri hatalom megteremtéséért” (*A Cooperative Strategy for 21st Century Seapower*) című dokumentumot, amelyben az alábbi alapfeladatokat tűzték ki a három „haderőnem” számára:

- előretolt jelenlét (azaz ott lenni a világ minden részén);
- elrettentés (akár hadászati, akár hagyományos fegyverekkel);
- tengeri ellenőrzés (fontos szállítási útvonalak);
- erőnkivetítés (elsősorban a tengerészgyalogság erőivel);
- tengeri biztonság (küzdelem a kalózkodó, a fegyver-, a kábítószer- és az embercsempészek ellen);
- humanitárius segítségnyújtás és katasztrófavédelem (globális szinten, nem csak az amerikai vagy a szövetséges állampolgárok számára).

A feladatok ellátásához mindhárom szervezet, de különösen a flotta számára feladatul tűzték ki, hogy regionálisan összpontosított és hiteles harcképességet mutasson fel, illetve globálisan telepített feladatorientált tengeri haderőt tartson fenn. A kitűzött célok és feladatok sikeres megoldásához tovább kell javítani a haderőnemek és fegyvernemek közötti együttműködést, fokozni kell az éberséget, illetve megfelelően fel kell készíteni az állományt. Mindezekből is látható, hogy az amerikai katonai és politikai vezetés alapvetően offenzív feladatokat tűzött ki a flotta, illetve a

vele szorosan együttműködő tengerészgyalogság és a parti őrség elé. Nem is tehetnek mást, hiszen az Amerikai Egyesült Államok globális politikai és gazdasági érdekeinek egyik stratégiai eleme a tengeri kereskedelmi útvonalakhoz való biztonságos hozzáférés. Az amerikai gazdaság exportja és importja döntő többségében vízi úton bonyolódik, ennek biztosítása tehát nemzetgazdasági érdek. Éves szinten –

üzleti, hivatalos vagy turisztikai célból – több tízmillió amerikai állampolgár utazik a tengerentúlra, s az ő biztonságuk szavatolása elsősorban a flotta feladata. Globális képességekkel rendelkező szuperhatalomként az USA-nak fokozott felelősséget kell vállalnia a különféle helyi konfliktusok (államok közötti vagy államon belüli fegyveres összecsapások), katasztrófahelyzetek megoldásában is. ■

Irodalom

Grant, R. G.: *Battle at Sea 3000 years of naval warfare*. New York, 2008, DK Publishing.

Helfers, John: *Alpha * Bravo * Delta. Kézikönyv az Egyesült Államok Haditengerészetéről*. Budapest, 2003, Gold Book.

International Institute for Strategic Studies: *The Military Balance 2008*. London 2008, Routledge.

International Institute for Strategic Studies: *The Military Balance 2009*. London 2009, Routledge.

King, Ernst J.: *US Navy at War, 1939–1945: Official Reports to the Secretary of the Navy*. United States Navy Department, Washington, 1946.

Westhorp, Chris (ed.): *The World's Navies. An illustrated review of the navies of the world*. New York, 1992, Crescent Books.

A Cooperative Strategy for 21st Century Seapower:

<http://www.navy.mil/maritime/MaritimeStrategy.pdf>.

CDR John Pruit: The Influence of Sea Power in the 21st Century. Working Paper 00-4:

http://web.mit.edu/ssp/Publications/working_papers/wp_00-4.pdf címről.

A US Navy hivatalos honlapja: <http://www.navy.mil/swf/index.asp>.

A US Marine Corps hivatalos honlapjai: <http://www.marines.com/>, illetve <http://www.marines.mil/Pages/Default.aspx>.

A US Coast Guard hivatalos honlapja: <http://www.uscg.mil>.

A Military Sealift Command hivatalos honlapja: <http://www.msc.navy.mil>.

Az SPG Media Group honlapja: <http://www.naval-technology.com/>.